

Victor Albeck som alle tiders århusianer

Havde det ikke været for Viktor Albeck og hans strategiske evner og utrættelige og mangesidige indsats i 1920'ernes universitetskamp, er det ikke sikkert, at Aarhus Universitet havde eksisteret i dag.

KÅRING

Af PALLE LYKKE
Udvalgssekretær, cand.mag.
Universitetshistorisk Udvalg
ved Aarhus Universitet

■ Det er ret eksklusivt at ligge begravet i Universitetsparken. Men det gør overlæge, dr.med. Victor Albeck (1869-1933).

Og en vej i Universitetsparken er opkaldt efter ham - det samme gælder et hus: Victor Albeck-Bygningen. Siden år 2000 har den tidligere fødselsanstalt ved Nørrebrogade båret dette navn.

Man kan umiddelbart synes, at det er lidt meget at gøre ud af én person - for bliver det næste så ikke, at Universitetsparken omdøbes til Victor Albeck-Parken? Eller at Aarhus Universitet omdøbes til ... nej stop!

Men egentlig er det velfortjent alt sammen. Havde det ikke været for Albeck og hans strategiske evner og utrættelige og mangesidige indsats i 1920'ernes universitetskamp, hvor han stod i spidsen for Århus-forekæmperne, er det såmænd slet ikke sikkert, at det nye jyske universitet var kommet til at ligge i Århus - i hvert fald ikke i første omgang - det kunne være endt i Viborg, Kolding eller Sønderborg, som også alle gjorde krav på at blive universitetsby.

Den tidligere køben-

havner Victor Albeck blev hurtigt fuldblods-århusianer, efter at han kom til byen i 1910. Hans videnskabelige ambitioner var ikke helt blevet indfriet i hovedstaden, for nok var han blevet dr.med. i 1901, men et professorat, som han havde lagt billet ind på, gik hans næse forbi. Så i 1910 solgte han sin privatklinik i København og blev ansat som den første leder af Fødselsanstalten i Jylland, som blev indviet samme år.

Her i byen udfoldede han sit virke på adskillige fronter, hvoraf de fleste havde samme mål: Oprettelsen af et universitet.

Fødselsanstalten, som var hans daglige arbejdsplads, udvikledes i Albecks cheftid, og udvidelser fandt sted. Det fortælles, at da den forskningsivrige Albeck på et tidspunkt ansøgte om midler til anskaffelse af et mikroskop, fik han afslag. Myndighederne regnede nemlig ikke Statens Fødselsanstalt i Jylland for en forskningsinstitution. Så Albeck betalte af egen lomme, og det gjorde han også, da han på et tidspunkt indrettede et beskedent forskningslaboratorium i bygningen.

Kolossal indsats

Han var altid med i første række, når der skulle tages initiativer til fremme af videnskabelige miljøer i byen.

Det var således Albeck, der i 1913 overtalte den navnkundige overlæge på Amtssygehuset T. Tage-Hansen til at stå i spidsen ved oprettelsen af "Jydsk medicinsk Selskab".

Her samlede jyske læger til videnskabelige foredrag, demonstrationer og diskussioner, og selskabet kom til at fungere som en slags sundhedsvidenskabeligt "fakultet" uden studenter.

I 1920 overtog Albeck

formandsposten i selskabet, og ikke mindst gjorde han en kolossal indsats for at få udvidet og ajourført "Medicinsk Læsestue", som var et lægevidenskabeligt bibliotek etableret en halv snes år før Albecks ankomst til byen. Med Albeck som primus motor for opbygningen allerede fra selskabets oprettelse kom der fart over feltet.

Jydsk medicinsk Selskab overtog nemlig i 1914 biblioteket, og herpå intensiveredes samarbejdet med Statsbiblioteket, der fra nu altid spurgte den fagkyndige Albeck til råds inden anskaffelse af medicinsk litteratur. Selv regnede han sin indsats i Jydsk medicinsk Selskab for sin betydeligste i kampen for et universitet i Århus.

Og det siger ikke så lidt. For han var med overalt, hvor man gødede jorden for et fremtidigt videnskabeligt virke.

Læsekredse

Sammen med repræsentanter for Statsbiblioteket, byens museer, de lærde skoler (gymnasier) og byens hospitaler medvirkede han især i 1920'ernes første del - ved oprettelse af en række videnskabeligt orienterede foreninger inden for historie og naturvidenskab, og han tog initiativ til læsekredse samt etablering af naturvidenskabelige samlinger, og alt sammen skete det med henblik på det store mål: Universitetet. Der skulle skabes en så omfattende, dokumenterbar videnskabelig interesse i byen som muligt.

Kampen for oprettelsen af universitetet nød på alle fronter godt af Albecks store organisationstalent, men også af den naturlige autoritet, som hans person var forlenet med. Han var simpelthen en mand, man lyttede til. Utallige er de

(selvbetalte!) rejser, som han foretog til hovedstaden for at forelægge planer for ministre og departementschefer samt repræsentanter for Københavns Universitet (hvor man ikke så velvilligt på de århusianske ønsker, undtagen professorerne Erik Arup og Knud Faber, der blev Albecks rådgivere og medsammensvorne i sagen).

Lagde selv hus til

Victor Albeck lagde eget hus til, når der holdtes møder i inderkredsen af universitetsforkæmpere, og han lagde også hus til, når der var repræsentative pligter, fx. ministerbesøg.

En venlig mand var han for resten også. I hvert fald fortælles det, at han, der som fødselslæge naturligvis ikke kunne huske alle de fødendes ansigter, altid for en sikkerheds skyld hilste, når han på fortovet passerede en mor med barnevogn!

En kommissionsbetænkning fra 1925 vedrørende universitetsspørgsmålet lagde stor vægt på, at det mest omfattende sundhedsvidenskabelige bibliotek uden for hovedstaden nu var etableret i Århus - Albecks fortjeneste - da et stort flertal af dens medlemmer udpegede Århus som langt bedre egnet til universitetsby end de øvrige jyske byer. Så godt nok foregik der en udpegningsproces af Århus, men fra statens side erklærede man nu, at der slet ikke var penge til sådan noget. Og det var ellers Undervisningsministeriet selv, der havde nedsat udvalget!

Pengeindsamling

Derfor gjaldt det om selv at tage fat i Århus. Tanken måtte ikke dø, nu da der var varmet op. En allerede påbegyndt indsamling af pengemidler intensiveredes derfor, da Albeck i 1926 overtog formandsposten i

ALLETIDERS ÅRHUSIANER? - Victor Albeck fik fortjenstmedaljen i guld af Chr. X i august 1932 ved grundstensnedlæggelsen til Aarhus Universitets første bygning.

"Universitets-Samvirket, Aarhus" og fra denne post fortsatte med at fungere som samlingsmærke for bestræbelserne. Det var ikke mindst i denne periode, at Albeck - med bemyndigelse fra byens organisationer, erhvervsvirksomheder og byrådet med borgmester Jakob Jensen i spidsen samt utallige private borgere - drog til København for at føre sagen frem.

Det var meget svært at få hul igennem. Albeck og

Universitets-Samvirket ønskede en startkonstruktion, som lagde op til en ret hurtig udbygning med en række fakulteter, men det stod snart klart, at dette slet ikke lod sig gøre, når staten ikke ville medvirke, og selv havde man slet ikke økonomiske muligheder. Men noget havde man dog råd til, og dette kombineret med en plan fremsat af professor Arup i København medførte, at staten gav sin tilslutning (men ikke en

krone!) til en treårig prøveperiode, så en beskeden universitetsstart kunne finde sted 11. september 1928. Kommunen betalte lærerlønningerne, undervisningen foregik i Teknisk Skole i Nørreallé, og af fag var der kun filosofi samt dansk, tysk, engelsk og fransk.

Selvskreven formand

Victor Albeck var selvskreven som formand for denne selvejende institu-

Alle tiders Albeck

Havde det ikke været for Viktor Albeck, er det ikke sikkert, at universitetet havde eksisteret i dag. Jagten på alle tiders århusianer fortsætter.

SIDE 5

JP Århus er på jagt efter alle tiders århusianer. Vi opfordrer læserne til at deltage i jagten og indsende forslag til kandidater med begrundelse om, hvorfor det netop skal være den person, der har været den mest betydningsfulde århusianer i historien.

Nulevende personer kan ikke komme i betragtning. Forslag skal sendes til tippaarhus@jp.dk eller på adressen JP Århus, Grøndalsvej 3, 8260 Viby J

Blandt de indsendte forslag trækkes der lod om en boggave.

tion, som fik navnet "Universitetsundervisningen i Jylland".

Albeck fik fortjenstmedaljen i guld af Chr. X i august 1932 ved grundstensnedlæggelsen til Aarhus Universitets første bygning, der skulle opføres for donerede midler (her donerede Forenede Teglværker en million gule mursten). I januar året efter døde Albeck, men nåede altså at se, at målet var nået, at projektet var sat på skinner.

Victor Albecks jordiske rester blev stedt til hvile i en grav mellem Fødselsanstalten og Aarhus Universitet, lige dér hvor Wilhelm Meyers Allé nu slår et sving forbi Søauditoriet, men altså også på god symbolsk vis mellem fødselsanstalten og universitetet.

jpaarhus@jp.dk